

Dil ve Edebiyat Araştırmaları I

Editörler

Faruk YILDIRIM

B. Erdem DAĞISTANLIOĞLU

AKADEMİSYEN
KITABEVİ

© Copyright 2019

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN	Sayfa ve Kapak Tasarımı
978-605-258-347-0	Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı	Yayıncı Sertifika No
Dil ve Edebiyat Araştırmaları I	25465
Editörler	Baskı ve Cilt
Faruk YILDIRIM B. Erdem DAĞISTANLIOĞLU	Bizim Dijital Matbaa
Yayın Koordinatörü	Bisac Code
Yasin Dilmen	EDU000000
	DOI
	10.37609/akya.1449

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

*Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com*

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Akademisyen Yayınevi yöneticileri, yaklaşık 30 yıllık yayın tecrübesini, kendi tüzel kişiliklerine aktararak uzun zamandan beri, ticarî faaliyetlerini sürdürmektedir. Anılan süre içinde, başta sağlık ve sosyal bilimler, kültürel ve sanatsal konular dahil 750 kitabı yayımlamanın gururu içindedir. Uluslararası yayınevi olmanın alt yapısını tamamlayan Akademisyen, Türkçe ve yabancı dillerde yayın yapmanın yanında, küresel bir marka yaratmanın peşindedir.

Bilimsel ve düşünsel çalışmaların kalıcı belgeleri sayılan kitaplar, bilgi kayıt ortamı olarak yüzlerce yılın tanıklarındır. Matbaanın icadıyla varoluşunu sağlam temellere oturtan kitabın geleceği, her ne kadar yeni buluşların yörüngesine taşınmış olsa da, daha uzun süre hayatımızda yer edineceği muhakkaktır.

Akademisyen Yayınevi, kendi adını taşıyan “**Bilimsel Araştırmalar Kitabı**” serisiyle Türkçe ve İngilizce olarak, uluslararası nitelik ve nicelikte, kitap yayımlama sürecini başlatmış bulunmaktadır. Her yıl Mart ve Eylül aylarında gerçekleştirilecek olan yayımlama süreci, tematik alt başlıklarla devam edecektir. Bu süreci destekleyen tüm hocalarımıza ve arka planda yer alan herkese teşekkür borçluyuz.

Akademisyen Yayınevi A.Ş.

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1	Hitit Metinlerinde Geçen Hatti Tanrıları: “Tanrı Uahzaşu” ve “Tanrı Taḫampiuu	1
	<i>Nursel ASLANTÜRK</i>	
Bölüm 2	Atasözlerimizde “Şiddet” Kavramı	13
	<i>Yıldız YENEN AVCI</i>	
Bölüm 3	Millî Edebiyat Dönemi Romanlarının Sağlık ve Hastalık Kavramları Bakımından İncelenmesi	23
	<i>Yıldız YENEN AVCI</i>	
Bölüm 4	Beyin Araştırmaları Işığında Prozodi Dizgesi ve Beyindeki İşlenmesi.....	39
	<i>Zeynep Zeliha BAYAZIT</i>	
Bölüm 5	2000-2018 Yılları Arası Türkiye’de Alman Diline Yönelik ‘Göç Edebiyatı’ Alanında Yazılmış Lisansüstü Tezlerle İlişkin Bir İçerik Analizi	53
	<i>Şahbender ÇORAKLI</i> <i>Nurullah GÖKER</i>	
Bölüm 6	Yeniden Çeviri Kuramı ve Arthur Schnitzler’Traumnovelle” (1926) Adli Eserinin Yeniden Çevirileri Üzerine.....	87
	<i>Dilek TURAN</i>	
Bölüm 7	Seyf-i Fergâni’nin Gazellerinde Peygamberler	105
	<i>Hakan YAMAN</i>	
Bölüm 8	İslâmî Edebiyatlarda Ta’bîrnâme Yazma Geleneği.....	123
	<i>Hakan YAMAN</i>	
Bölüm 9	Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın Roman ve Hikâyelerinde Kelime Oyunları	135
	<i>Semih ZEKA</i>	
Bölüm 10	Sovyet Dönemi Azerbaycan Edebiyatında Hikâye.....	153
	<i>Ayvaz MORKOÇ</i>	

Bölüm 1

HİTİT METİNLERİNDE GEÇEN HATTİ TANRILARI: “TANRI UHAZASU” VE “TANRI TAĞAMPIU”

Nursel ASLANTÜRK¹

GİRİŞ

Eskiçağlarda insanoğlunun anlamlandıramadığı her doğal ve toplumsal olgunun gerçekleşme sürecinde bir etkin güç motifinin olması gerektiği düşüncesi tanrı kavramını ortaya çıkarmıştır². Deneyimlenen olguları planlayan ve ortaya çıkaran etkin güçlere ve kutsal saydıkları varlıklara inanma edimi ise çok tanrılı inancı doğurmuştur.

Bu bağlamda çok tanrılı bir inanişaya sahip olan Hititler’e ait yerleşim yerlerinde yapılan arkeolojik kazılarda gün yüzüne çıkarılan tabletlerin büyük bir bölümünün dini içerikli olması; Hititler’in dine çok önem verdiklerini ve de dine dayalı bir sosyo-politik toplumsal sistem ürettiklerini göstermektedir. Hititler’in MÖ. 2.binde; Anadolu’ya geldikleri zaman karşılaştıkları Anadolu’nun yerli halkı olan Hattiler’in tanrılarını³ ve var oldukları sürece fethettikleri ülkelerin tanrılarını kendi tanrılar topluluğuna katmaları, çok tanrılı inancın; yani politeist bir inanişın yansımasıdır. Hititler, kendi tanrılar topluluklarına kattıkları bu tanrıları kutsamışlar ve böylece egemenlikleri altına aldıkları toplumların bir arada yaşamasını sağlamışlardır.

Bu çalışmamızda “Bin tanrılı” toplum⁴ olarak tanımlanan Hititler’in, resmi pantheonunda yer alan Tanrı Uahzasu ve Tanrı Tağampiu Hitit çiviyazılı belgelerden elde edilen veriler doğrultusunda incelenecektir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Hititolog, Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, n.aslanturk3@gmail.com, n.aslanturk@karatekin.edu.tr.

² Gözli, 2018: 3.

³ Hatti tanrıları için bkz. Arıkan, 1998: 273-274; ayrıca Hitit pantheonun gelişmesi hakkında da bilgi için bkz.

⁴ Karasu, 2000: 383.

KAYNAKLAR

1. Arkan, Y. (1996). “Hitit Dini Üzerine Bir İnceleme”, *AÜDTCF Dergisi, Cilt: 38 Sayı: 1-2*, s.271-285.
2. Badalı, E. (1991). *Strumenti musicali, musici e musica nella celebrazione delle feste ittite*, THeth 14/1, Heidelberg.
3. Daddi, F. P. di. (1998a). “About Some Hattic Deities”, *III. Uluslararası Hititoloji Kongresi Bildirileri, Çorum 16-22 Eylül 1996, Ankara*, s.131-141.
4. Daddi, F. P. di. (1998b). “Gli dei del Pantheon Hattico: I Teonimi in –šu”, *SMEA 40/1*, s.5-27.
5. Doğan-Alparslan, M. (2008). “Hititçe Metinlerde “Reverans Yapmak”: aruwai- ve hink- Fiilleri üzerine bir Deneme”, *Fs Abbasoğlu*, s.389-404.
6. van Gessel, B.H.L. (1998). *Onomasticon of the Hittite Pantheon*, Part I, II, Leiden-Newyork-Köln.
7. Gözlü, A. (2018). “Antik Yunan Pantheonunda Cinsel Zorbalığın Antropomorfizmi”, *İğdir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Sayı: 15*, s.3-21.
8. Groddek, D. (2001). “‘Mausoleum’ (É.NA4) und ‘Totentempel’ (Éhištā) im Hethitischen”, *UF 33*, 2001 s.213-218.
9. Groddek, D. (2002a). *Hethitische Texte in Transkription. KBo 30, DBH 2*, Dresden 2002.
10. Groddek, D. (2002b). “Die rituelle Behandlung des verschwundenen Sonnengottes (CTH 323)”, *FsPopko*, 2002, s.119-131.
11. Haas, V.(1994). *Geschichte der Hethitischen Religion*, HbOr I/15, Leiden 1994.
12. Hoffner, H.A. (2007). “Asyndeton in Hittite”, *Fs.Koşak*, 2007, s.385-399.
13. Karasu, C. (2000). “Hitit Dini ve Anadolu İnançlarına Olan Etkileri Üzerine Bazı Gözlemler” Tanrı Vardı?”, *Uluslararası Anadolu İnançları Kongresi Bildirileri, 26-28 Ekim 2000, Ürgüp-Nevşehir*, s.383-391, Ankara.
14. Klinger, J. (1996). *Untersuchungen zur Rekonstruktion des hattischen Kultsichicht*, StBoT 37, Wiesbaden 1996.
15. Koşak, S. www.hethiter.net/hetkonk (v.1.99).
16. Laroche, E. (1946-1947). *Recherches sur les noms des dieux hittites*, (RHA VII/46) Paris.
17. Neu, E. (1980). *Althethitische Ritualtexte in Umschrift*, StBoT 25, Wiesbaden 1980.
18. Schuster, H.S., (1974). *Die Hattisch – Hethitischen Bilingue*, I. Einleitung, Texte und Kommentar Teil 1, Leiden-Brill.
19. Singer, I. (1983). *The Hittite KILLAM Festival*, StBoT 27, Part: I, Wiesbaden.
20. Singer, I. (1984). *The Hittite KILLAM Festival*, StBoT 28, Part: II, Wiesbaden.
21. Soysal, O. (2004a). “Hattischer Wortschatz in Hethitischer Textüberlieferung”, HdOr I/74, Brill.
22. Soysal, O. (2004b). “Bazı Kayıp, Gözden Kaçmış ve Yanlış Saptanmış Hattice Fragmanlar”, *Anadolu Arşivleri 4*, s.177-205.
23. Soysal, O. (2015). “Weitere sog.“formale Akkusativ” Wendungen aus derhattisch-hethitischen Kultszene und Anmerkungen zu einer rezenten Arbeit über das Göttertrinken bei den Hethitern”, *NABU 2015/2*, s.60-61.
24. Steiler, Ch.W. (2017). *The Solar Deities of Bronze Age Anatolia, Studies in Texts of the Early Hittite Kingdom*, StBoT 62, Wiesbaden.
25. Taracha, P. (2009). *Religions of Second Millenium Anatolia*, DBH 27, 2009.

Dil ve Edebiyat Araştırmaları I

26. Tischler, J. (2016). *Hethitische Texte in Transkription. KUB 56 und KUB 57*, DBH 49, Wiesbaden.
27. Wilhelm, G. (2011-2013). "Taḫampiwu", *RIA 13*, s.409.
28. Yoshida, D. (1996). *Untersuchungen zu den Sonnengottheiten bei den Hethitern*, THeth 22, Heidelberg.

Bölüm 2

ATASÖZLERİMİZDE “ŞİDDET” KAVRAMI

Yıldız YENEN AVCI¹

GİRİŞ

İnsanlık tarihi kadar eski olan, bireysel ve toplumsal öge ile birlikte karmaşık bir yapı ortaya koyan ve her toplumda derece derece fakat sürekli bir biçimde kendini gösteren şiddet kavramı baskı, eziyet, korkutma, sindirme, cezalandırma gibi değişik şekillerde ortaya çıkmaktadır (Kocacık, 2001: 1). İnsanoğlunun yaşadığı döneme İcatlar çağı, transistor çağı, uzay çağı, bilgisayar çağı, iletişim çağı, medya çağı gibi başarı ihtiva eden ifadelerle anmasının yanı sıra (Dilidüzgün ve Cihan Uz, 2003: 99), geçtiğimiz yüzyılın Arendt tarafından, Lenin'den esinlenerek, “Şiddet Çağı” olarak nitelendirilmesi, 21. Yüzyılın ise Pentagon tarafından “Ayaklanmalar Yüzyılı” ilan edilmesi şiddet kavramının görmezden gelinmediğini göstermektedir (Özerkmen, 2012: 4) Etimolojik olarak (Nişanyan, 2009: 591) canlı varlıklara karşı meşru olmayan güç kullanımı olarak geçen şiddet sözcüğü Arapçada sertlik, katılık, yoğunluk anlamlarına gelen şidda sözcüğünden gelmektedir. Bilgin'e göre “şiddet aşırı bir fiziksel güç ve hatta silahların kullanımıyla yapılan tüm davranışları ve ölçsüz saldırganlık tezahürlerini kapsamaktadır (2003: 374).”

Cinayet, işkence, darbe (vuruş), savaş, baskı, suçluluk, terörizm vb. kavramların bütünü anlamına gelen şiddet her şeyden önce vurma ve kötü davranma eylemi olduğundan olumsuz tesire sahiptir; çünkü olgu ve eylemleri belirlerken huzuru bozar, tartışmaya yol açar; gücün, duygunun ve doğa unsurunun varoluş üslubunu belirlerken ölçüleri aşan, kuralları çiğneyen kaba bir güç görünümünü alır (Polat, 2001: 3-4). İnsandaki saldırgan davranışların kalıplaşmış olduğunu belirten Köknel, kızgınlık ve öfkenin ifadesi olan yüz mimiğinden bir sözcüğe, canlıyı yok eden, doğaya zarar veren eylemlere kadar her şeyin şiddet kavramına dâhil edilebileceğini, bu bakımdan şiddet olgusunun geniş bir yelpazeye sahip olduğunu belirtir (1996: 20). Bu kavramın farklı kesimlerce ve farklı anlamlar yüklenilerek kullanılması dar ve geniş tanımını da beraberinde getirmektedir:

¹ Dr., MEB Aydın, y_yenen@hotmail.com

Eğitme veya Terbiye Etme konularında şiddeti tasvip etmişlerdir. Atasözlerinde çocuk eğitimi konusu üzerinde araştırma yapmış olan Yenen Avcı (2014: 211) bazı sözlerimizde şiddeti çağrıştıran unsurların bulunmasını toplumun kız çocuklarını vaktinde evlendirme telaşıyla ve namus konusundaki hassasiyetiyle ilişkili olduğunu belirtir. Kimi durumlar için öngörülen bu katı tutumun eğitim olanaklarından yoksun, sosyal hayattan kopuk bireyin yapacağı hatalardan dolayı aile şerefine leke süreceği, toplum nezdinde değer yitireceği düşüncesinden kaynaklandığını ifade eder.

Çalışmada şiddete meyilli kişiler üzerinde de durulmuştur. İncelenen örneklerde isimleri şiddetle özdeşleşen kişiler arasında üvey anne, akraba, öfkesini kontrol etmekte zorlanan kişiler, kurnaz ve içten pazarlıklı kimseler ile eloğlu olarak tanımlanan yabancı kimseler gösterilmektedir. Bunların yanı sıra “Yumuşak atın çiftesi pek olur.” sözünde olduğu gibi yumuşak görünümlü kimselerin de saldırgan tavırlar içine içerebilecekleri belirtilir.

Atalarımız şiddetin olumsuz sonuçlarına yönelik olarak; şiddet uygulayan kişinin huzur ve mutluluğa erişemeyeceğini ve bundan kendisinin de zarar göreceğini; güçlü kimselerin aralarındaki çatışmalardan en çok zayıfların olumsuz etkileneceğini; şiddetin şiddetle karşılıklı bulacağını hatta ölümlle sonuçlanabileceğinin altını çizmişler; buna karşın eğitimi, uysallığı, bağışlanma isteğini, sevgi ve aile bağlarını şiddetin önüne birer kalkan olarak koymuşlardır.

Sonuç olarak, atalarımız bazı istisnai durumlar dışında ister davranışla, ister sözle olsun şiddeti çağrıştıran her türlü eylemden uzak durulması gerektiğini sa-
lık vererek, bu tür kişileri anlayışlı ve sağduyulu olmaya davet etmişlerdir.

KAYNAKLAR

1. AKSOY, Ö. A. (1998). *Atasözleri sözlüğü*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
2. BİLGİN, N. (2003). *Sosyal psikoloji sözlüğü*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
3. CÜCELOĞLU, D. (1990). *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
4. DİLİDÜZGÜN, S. VE CİHAN UZ, N. (2003). Çocuk kitaplarında şiddet-ama hangi şiddet?. Çocuk Edebiyatına Ve Çocuk Hekimliğine Yansıyan şiddet Sempozyumu. Eskişehir, 2003. (ss-99-104).
5. EKER, S. (2013). *Çağdaş türk dili*. Ankara: Grafiker Yayınları.
6. KOCACIK, F. (2001). şiddet olgusu üzerine. C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 2, Sayı 1 Doç. Dr. Feramuz AYDOĞAN’ın Anısına. (ss. 1-7) [Çevrimiçi: <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/dergi.php?name1=iibffakultesi& yıl=2001&cilt=2&sayi=1>] Erişim tarihi: 08.02.2016.
7. KÖKNEL, Ö. (1996). *Bireysel ve toplumsal şiddet*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
8. NİşANYAN, S. (2009). *Sözlerin soyağacı*. İstanbul: Everest Yayınları.
9. ÖZERKMEN, N. (2012). “Toplumsal bir olgu olarak şiddet”. *Akademik Bakış Dergisi*. Sayı: 28 Ocak – şubat 2012. Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi ISSN:1694-528x İktisat Ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası Kırgız – Türk

- Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN [Çevrimiçi: <http://www.akademikbakis.org>] Erişim tarihi: 01.14.2016.
10. POLAT, O. (2001). *Çocuk ve şiddet*. İstanbul: Der Yayınları.
 11. SOMERSAN, S. (1996). Şiddetin iki yüzü. *Cogito*, YKY, sayı 6-7. (ss. 41-50). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları (2014).
 12. SÖZER, V. (2001). *Büyük sözü dinleyenler için atasözleri sözlüğü*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
 13. ÜNSAL, A. (1996). Genişletilmiş bir şiddet tipolojisi. *Cogito*, YKY, sayı 6-7. (ss. 29-36). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları (2014).
 14. YAKUPOĞLU, M. M. (1996). Erotizmde şiddet ve ahlak ilişkisi. *Cogito*, YKY, sayı 6-7. (ss. 313-318). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları (2014).
 15. YENEN-AVCI, Y. (2014). Türk atasözlerinde çocuğa bakış. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl. 6 Sayı:11 2014 Güz (s. 203-226) [Çevrimiçi: <https://edergi.mehmetakif.edu.tr/index.php/sobed/article/view/947/788>] Erişim tarihi: 14.2.2016.
 16. YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Bölüm 3

MİLLÎ EDEBİYAT DÖNEMİ ROMANLARININ SAĞLIK VE HASTALIK KAVRAMLARI BAKIMINDAN İNCELENMESİ¹

Yıldız YENEN AVCI²

GİRİŞ

Anlamsal bakımdan birbirinin karşıtı olan sağlık ve hastalık sözcükleri, yalnızca canlı hayatı için söz konusu olan iki doğal görünümdür. Türkçe Sözlük'te (Dil Derneği, 1999: 1128)“Vücudun hasta olmaması durumu, vücut esenliğı, esenlik, sıhhat.” olarak geçen *sağlık* kavramının insanoğlunun en değerli varlığı olduğunu söylemek mümkündür; çünkü insan beden ve ruh yönünden kendini iyi hissettiğı sürece sorumluluklarını yerine getirebilir, hayatına düzenli bir akışta sürdürebilir ve yaşam sevincini hep ayakta tutabilir. Bireyin yalnızca kendi varlığına değil çevresindeki insanlarla da ilişkilerinin niteliğini belirleyen sağlığına bozulmaya başlaması bireyin yaşamında önemli değışimlere neden olur; zira hastalıklar bir yandan bedeni çökertirken diğ er yandan da ruhu tahrip eder, bireyin yaşam kalitesinin düşmesine neden olur.

Geçmişten günümüze savaşlar, kıtlık, kuraklık, düşman işgalleri insanı tehdit eden ve huzurunu kaçır an durumlar olarak görülmüşse de en büyük tehlikenin vücudun fizyolojisini bozan mikroorganizmalar olduğu unutulmamış; alternatif veya modern tıbbın yöntemleriyle hastalıklara karşı verilen mücadele eski çağdan bu yana sürdürülegelmiştir. Bireyin hastalıklardan korunma, sağlığına kavuşma arzusu insanı yakından inceleyen bilimlerin ortak paydası olmuştur. Canlı türüne doğrudan veya dolaylı olarak hizmet eden bilimler gibi sanatın tüm dalları da insan üzerindedir ve insanı konu alır; çünkü bütün değerler ancak insanla anlam kazanır. Güzel sanatların diğ er dallarında olduğu gibi edebiyat, insanın duyuş, düşünüş ve estetik algılamaların sonucu ortaya çıkan yorumlamaların ürünüdür. Kurmaca âlemin zevk ve beğenilerle yoğrulduğu edebiyatın merkezinde de insan vardır.Edebiyatta insan, olayları hazırlayan, kurguyu sağlayan, hayatın her türlü

¹ Bu çalışma, Dr. Öğr. Üyesi Hayrettin AYAZ danışmanlığında hazırlanan “Millî Edebiyat Dönemi Romanlarının (1911–1923) İnsani Değerler ve Türkçe Eğitime Katkıları Bakımından İncelenmesi” adlı doktora tezinden türetilmiş ve Antalya’da gerçekleş en 2.Uluslararası Eğitim ve Değerler Sempozyumu’nda (ISOEVA 2018) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Dr., MEB, y_yenen@hotmail.com

KAYNAKLAR

1. Adivar, H. E. (1973). *Yeni turan* (5. Basım). İstanbul: Atlas Kitabevi.
2. Adivar, H. E. (1973). *Mev'ut hüküm* (3. Basım). İstanbul: Atlas Kitabevi.
3. Adivar, H. E. (1973). *Seviyye talip*. İstanbul: Özyayın Matbaası.
4. Adivar, H. E. (1974). *Ateşten gömlek*. İstanbul: Atlas Kitabevi.
5. Adivar, H. E. (2009). *Handan* (4. Basım). İstanbul: Can Yayınları.
6. Adivar, H. E. (2009). *Vurun kahpeye* (3. Basım). İstanbul: Can Yayınları.
7. Adivar, H. E. (2011). *Mor salkımlı ev* (8. Basım). İstanbul: Can Yayınları.
8. Adivar, H. E. (2011). *Türk'ün ateşle imtihanı* (6. Basım). İstanbul: Can Yayınları.
9. Aktaş, ř. (2007). Millî edebiyat 1911-1923. T. S. Halman, O. Horata, Y. Çelik, N. Demir, M. Kalpaklı, R. Korkmaz, M. Ö. Oğuz (Editörler). Türk Edebiyatı Tarihi (C. 3). İstanbul: TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
10. Arslan, N. (2007). *Türk romanının oluşumu*. Ankara: Phoenix Yayınevi.
11. Bayrak, ö. (2009). Millî edebiyat dönemi türk romanında yabancılar. *Akpınar Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*. Sayı 21. s. 21- 28.
12. Banarlı, N. S. (1971). *Resimli Türk edebiyâtı târihi*, C. 2. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
13. Birinci, N. (2004). Osmanlı dönemi Türk edebiyatı. *Millî Eğitim*, S. 163.
14. Demir, A. (2012). Millî kimlik inşasında ileri bir hamle: Yeni Lisan. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. Volume 7/4, s.1395-1403.
15. Dil Derneği (1999). *Türkçe sözlük*. Ankara: Dil Derneği Yayınları.
16. Gündüz, A. (1943). *Aysel*. İstanbul: Semih Lütfi Kitabevi
17. Güntekin, R. N. (y.t.y.). *Çalıkuşu*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
18. Kabaklı, A. (1997). *Türk edebiyatı*. C. 3. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
19. Kantarcıoğlu, S. (2004). *Türk ve dünya romanlarında modernizm*, Ankara: Akçağ Yayınları.
20. Karabulut, M. (2013). Millî edebiyat döneminin poetikasında psikolojik temayüller. *Türk Dünyası Araştırmaları*. Sayı 204. s. 1-13.
21. Karaosmanoğlu, Y. K. (1979). *Kiralık konak*. İstanbul: Birikim Yayınları.
22. Karaosmanoğlu, Y. K. (2005). *Nur baba* (12. Basım). İstanbul: İletişim Yayınları.
23. Karay, R. H. (2005). *İstanbul'un bir yüzü*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
24. Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim* (3. Basım). Ankara: Engin Yayınevi.
25. Kudret, C. (2004). *Türk edebiyatında hikâye ve roman*, 2. Cilt, İstanbul: Dünya Kitapları.
26. Moran, B. (1994). *Türk romanına eleştirel bir bakış - I*, İstanbul: İletişim Yayınları.
27. Naci, F. (2002). *Yüzyılın 100 Türk romanı*. İstanbul: Adam Yayınları.
28. Namık Kemal (1984). *İntibah*. Hzl. Mehmet Kaplan. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
29. Okay, O. (2005). *Batılılaşma devri Türk edebiyatı*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
30. Okay, O. (2005). Millî edebiyat akımı, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.30, İstanbul: DİVANTAŞ.
31. Seyfettin, Ö. (2001). *Efruz bey*. İstanbul: Cümle Yayınları.
32. Seyfettin, Ö. (2007). *Yalnız efe* (3. Basım). Akvaryum Yayınevi.
33. Tek, M. F. (2002). *Aydemir*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

34. Tepeyran, E. H. (1984). *Küçük paşa*. De Yayınevi: İstanbul.
35. Tuncer, H. (1994). *Meşrutiyet devri Türk edebiyatı*. İzmir: Akademi Kitabevi.
36. Ulutaş, N. ve Ulu, E. (2015). Millî mücadele sahnesi olarak Ankara'nın Türk romanına yansıması. *The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science*. Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2862> Number: 35, p. 99-113,
37. Yenen Avcı, Y. (2013).*Millî edebiyat dönemi romanlarının (1911 – 1923) insani değerler ve Türkçe eğitime katkıları bakımından incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.

Bölüm 4

BEYİN ARAŞTIRMALARI IŞIĞINDA PROZODİ DİZGESİ VE BEYİNDEKİ İŞLEMLENİŞİ

Zeynep Zeliha BAYAZIT¹

PROZODİ DİZGESİ

Prozodi, dilin parçalı sesbirimsel özelliklerini taşımayan ve beynin sağ yarım küresinde konumlandığı varsayılan yorumlayıcı bir sesbilimsel bileşendir (Bekâr, 2016). Konuşmanın estetik yönünü oluşturarak ses- söz uyumu ve ses- anlam bütünlüğünü temsil eden bu dilbilim terimi, konuşmada vurgu, ton, ezgi, süre, sınır, durak gibi parçalarüstü birimlerin (supra segmental pairs) dilin fonetik, semantik ve sentaks kurallarına uygun olarak üretilmesini ifade etmektedir (Crystal, 2011).

Whalley ve Hansen (2006), prozodinin bütün evrensel dillerde kendini gösteren dilbilime ait bir alt sistem olduğunu ifade etmektedir (Whalley & Hansen, 2006). Ancak prozodi evrensel bir kavram olmasına rağmen dilin yapısına göre farklılıklar gösterebilmektedir. Bu özelliği dolayısıyla Kuhn ve arkadaşları (2010) prozodiyi, ait olduğu dilin müziği olarak tanımlamaktadır (Kuhn, Schwanenflugel, & Meisinger, 2010).

Dilin sahip olduğu prozodik desen, sözcük ve dilbilgisi yapısıyla karşılıklı olarak etkileşim halindedir (Silverman et al., 1992; Zubizarreta, 1998). Bu etkileşim, günlük yaşamda kullanılmasına rağmen çoğu zaman eksikliği ortaya çıkana kadar fark edilememektedir. Nelson ve arkadaşları (1989), dilin prozodik desenini oluşturan bu etkileşime karşı duyarlılığın çocukluk döneminde daha yoğun olduğunu belirtmektedir (Nelson, HirshPasek, Jusczyk, & Cassidy, 1989). Çünkü seslerin kazanılmaya ve ifade edilmeye başlandığı bu dönemde çocuklar erken yaşlardan itibaren anne ve babasının ses tonuna karşı duyarlılık göstermektedir ve bu duyarlılık çocuklardaki sözdiziminin oluşmasına yardımcı olmaktadır. Buradan hareketle çocukluk döneminde verilen uygun ipuçları ve düzgün konuşma davranışlarının çocuğun kendi diline ait prozodik özellikleri öğrenmesi açısından son derece önemli olduğu söylenebilir.

Prozodik öğelerin düzenlenmesi, insan dilinin edinim ve gelişiminin erken dönemlerinde gerçekleşmesine karşın bu dizgenin anlaşılması ve sergilenmesinin öğrenilmesi gelişim sürecinde uzun zaman almaktadır (Türkbay ve Cöngöloğlu, 2007).

¹ Dr., Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, zeliha.bayazit@gmail.com

yapılan çalışmada ise bebeklerin, duygu durumunu yansıtan prozodik özellikli tümcelere verdikleri tepkiler incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular tümcelerin sesletilmesi sırasında bebeklerin uyurken dahi sağ yarım kürelerinde frontal lobda aktivasyon olduğunu göstermiştir (Saito et al., 2007). Bortfeld ve arkadaşları (2009) da 6-9 ay arasındaki bebeklerin uyanık durumda prozodik açıdan görsel-işitsel uyarılara verdikleri tepkileri inceledikleri fNIRS çalışmasında, elde edilen önceki çalışmaların bulgularından farklı olarak bebeklerin sol temporal loblarında özellikle görsel uyarılara ilişkin aktivasyon gözlemediklerini belirtmişlerdir (Bortfeld, Fava, & Boas, 2009).

Alanyazında prozodinin beyindeki işlemlenişine yönelik yapılan çalışmalarda prozodik unsurlar ayrı ayrı ele alınmış olsa da işlevlerin gerçekleştiği sınırlar kesin olarak belirlenememiştir. Birçok araştırmanın sonucu beynin sağ yarım küresinin, prozodik işlevlerin gerçekleşmesinde önemli bir role sahip olduğunu göstermiştir (Alba-Ferrara, Hausmann, Mitchell, & Weis, 2011; Kotz, Meyer, & Paulmann, 2006; Wildgruber et al., 2009; Zhang et al., 2018). Ancak, Pannekamp ve arkadaşları (2005) prozodi dizgesinin beynin yalnızca sağ yarım kresiyle ilişkili bir görünüm içermediğini, beynin sol yarım küresinde de prozodiye ilişkin izlere rastlanılabileceğini belirtmektedir (Pannekamp, Toepel, Alter, Hahne, & Friederici, 2005). Nitekim Bekâr (2016) tarafından yapılan elektrofizyolojik çalışmanın sonuçları ve Türkçeden elde edilen bulgular ile topografik görüntüler de bu görüşü büyük oranda desteklemektedir. Bu bağlamda hem dilin farklı yönleriyle ilişkili olması hem de parçalar üstü ses birimleri barındırması nedeniyle prozodinin beyindeki organizasyonun sağ ve sol yarım kürelerin ortak çalışmasını gerektirdiği söylenbilir.

KAYNAKLAR

1. Alba-Ferrara, L., Hausmann, M., Mitchell, R. L., & Weis, S. (2011). The neural correlates of emotional prosody comprehension: disentangling simple from complex emotion. *PLoS One*, 6(12), e28701.
2. Alba-Ferrara, L., Ellison, A., & Mitchell, R. (2012). Decoding emotional prosody: resolving differences in functional neuroanatomy from fMRI and lesion studies using TMS. *Brain Stimulation: Basic, Translational, and Clinical Research in Neuromodulation*, 5(3), 347-353.
3. Akbayır, S. (2007). Dil ve diksiyon: yazılı ve szl anlatım bozuklukları: Akağ Yayınları.
4. Bekr, I. P. (2016). Trkede Eylem-Sonu Konumunda Brn-Szdzim Etkileşimi zerine Elektrofizyolojik Bir İnceleme. (PhD), Ankara Üniversitesi, Ankara.
5. Bilgin, M. (2002). Anlamdan Anlatıma Trkemiz (Vol. 368): TC Kltr Bakanlığı.
6. Bortfeld, H., Fava, E., & Boas, D. A. (2009). Identifying cortical lateralization of speech processing in infants using near-infrared spectroscopy. *Developmental neuropsychology*, 34(1), 52-65.

7. Boutsen, F. (2003). Prosody: the music of language and speech. *ASHA Leader*, 5, 7-9.
8. Bowers, D., Coslett, H. B., Bauer, R. M., Speedie, L. J., & Heilman, K. M. (1987). Comprehension of emotional prosody following unilateral hemispheric lesions: Processing defect versus distraction defect. *Neuropsychologia*, 25(2), 317-328.
9. Brådvik, B., Dravins, C., Holtås, S., Rosen, I., Ryding, E., & Ingvar, D. (1991). Disturbances of speech prosody following right hemisphere infarcts. *Acta Neurologica Scandinavica*, 84(2), 114-126.
10. Bulut, M. (2008). Emotional speech resynthesis: University of Southern California.
11. Cancelliere, A. E., & Kertesz, A. (1990). Lesion localization in acquired deficits of emotional expression and comprehension. *Brain and cognition*, 13(2), 133-147.
12. Coşkun, M. V. (2010). Türkçenin Ses Bilgisi (2. Baskı). İstanbul: IQ Kùltür Sanat Yayıncılık.
13. Cruttenden, A. (1997). Intonation Cambridge University Press. In: Cambridge.
14. Crystal, D. (2011). A dictionary of linguistics and phonetics (Vol. 30): John Wiley & Sons.
15. Darby, D. G. (1993). Sensory aprosodia A clinical clue to lesions of the inferior division of the right middle cerebral artery? *Neurology*, 43(3 Part 1), 567-567.
16. Diehl, J. J., Watson, D., Bennetto, L., McDonough, J., & Gunlogson, C. (2009). An acoustic analysis of prosody in high-functioning autism. *Applied Psycholinguistics*, 30(3), 385-404.
17. Fidan, D. (2007). Türkçe Ezgide Duygudurum ve Söz Edimi Görünümü. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
18. Fodor, J. D. (2002). Psycholinguistics cannot escape prosody. Paper presented at the Speech Prosody 2002, International Conference.
19. Friederici, A. D., & Alter, K. (2004). Lateralization of auditory language functions: a dynamic dual pathway model. *Brain and Language*, 89(2), 267-276.
20. George, M. S., Parekh, P. I., Rosinsky, N., Ketter, T. A., Kimbrell, T. A., Heilman, K. M., . . . Post, R. M. (1996). Understanding emotional prosody activates right hemisphere regions. *Archives of neurology*, 53(7), 665-670.
21. Heilman, K. M., Scholes, R., & Watson, R. (1975). Auditory affective agnosia. Disturbed comprehension of affective speech. *Journal of Neurology, Neurosurgery & Psychiatry*, 38(1), 69-72.
22. Homae, F., Watanabe, H., Nakano, T., Asakawa, K., & Taga, G. (2006). The right hemisphere of sleeping infant perceives sentential prosody. *Neuroscience Research*, 54(4), 276-280.
23. Homae, F., Watanabe, H., Nakano, T., & Taga, G. (2007). Prosodic processing in the developing brain. *Neuroscience Research*, 59(1), 29-39.
24. Hughlings-Jacksons, J. (1878). On affections of speech from disease of the brain. *Brain*, 1, 304-330.
25. Keskin, H. K. (2012). Akıcı okuma yöntemlerinin okuma becerileri üzerindeki etkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
26. Kimelman, M. D. (1999). Prosody, linguistic demands, and auditory comprehension in aphasia. *Brain and Language*, 69(2), 212-221.
27. Kreiner, H. ve Koriat, A. (2003). 12th European Conference on Eye Movements (ECEM 12). Dundee, Scotland. August 20- 24.
28. Kotz, S. A., Meyer, M., Alter, K., Besson, M., von Cramon, D. Y., & Friederici, A. D. (2003). On the lateralization of emotional prosody: an event-related functional MR investigation. *Brain and Language*, 86(3), 366-376.

29. Kuhn, M. R., Schwanenflugel, P. J., & Meisinger, E. B. (2010). Aligning theory and assessment of reading fluency: Automaticity, prosody, and definitions of fluency. *Reading Research Quarterly*, 45(2), 230-251.
30. Ladefoged, P. (2003). *Phonetic data analysis: An introduction to fieldwork and instrumental techniques*: Wiley-Blackwell.
31. Loevenbruck, H., Baciú, M., Segebarth, C., & Abry, C. (2005). The left inferior frontal gyrus under focus: an fMRI study of the production of deixis via syntactic extraction and prosodic focus. *Journal of Neurolinguistics*, 18(3), 237-258.
32. Mayer, J., Dogil, G., Wildgruber, D., Riecker, A., Ackermann, H., & Grodd, W. (1999). Prosody In Speech Production: A fMRI Study.
33. Mitchell, R. L., & Crow, T. J. (2005). Right hemisphere language functions and schizophrenia: the forgotten hemisphere? *Brain*, 128(5), 963-978
34. Monrad-Krohn, G. H. (1947). Dysprosody or altered» melody of language.«. *Brain: a journal of neurology*.
35. Nelson, D. G. K., Hirsh-Pasek, K., Jusczyk, P. W., & Cassidy, K. W. (1989). How the prosodic cues in motherese might assist language learning. *Journal of child Language*, 16(1), 55-68.
36. Özbay, M., & Çetin, D. (2013). Dinleme becerisinin geliştirilmesinde prozodik farkındalığın önemi. *Sosyal ve beşeri bilimler araştırmaları dergisi*(26), 155-175.
37. Özçelik, Ö., & Nagai, M. (2010). Possible syntactic subject positions in Turkish: Evidence from phonology. Paper presented at the Proceedings of the 6th Workshop on Altaic Formal Linguistics (WAFL 6). Cambridge, MA: MIT Working Papers in Linguistics (MITWPL).
38. Pannekamp, A., Toepel, U., Alter, K., Hahne, A., & Friederici, A. D. (2005). Prosodydriven sentence processing: An event-related brain potential study. *Journal of Cognitive Neuroscience*, 17(3), 407-421.
39. Pell, M. D. (1999). The temporal organization of affective and non-affective speech in patients with right-hemisphere infarcts. *Cortex*, 35(4), 455-477.
40. Polat, G. (2007). *Duygu Sınıflandırma Probleminde Öznitelik Seçim Algoritmaları Kullanarak Özniteliklerin Sınıf Ayırt Edebilme Kabiliyetinin İyileştirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
41. Riecker, A., Ackermann, H., Wildgruber, D., Dogil, G., & Grodd, W. (2000). Opposite hemispheric lateralization effects during speaking and singing at motor cortex, insula and cerebellum. *Neuroreport*, 11(9), 1997-2000.
42. Ross, E. D. (1981). The aprosodias: Functional-anatomic organization of the affective components of language in the right hemisphere. *Archives of neurology*, 38(9), 561-569.
43. Ross, E. D., Edmondson, J. A., Seibert, G. B., & Homan, R. W. (1988). Acoustic analysis of affective prosody during right-sided Wada test: a within-subjects verification of the right hemisphere»s role in language. *Brain and Language*, 33(1), 128-145.
44. Saito, Y., Kondo, T., Aoyama, S., Fukumoto, R., Konishi, N., Nakamura, K., . . . Toshima, T. (2007). The function of the frontal lobe in neonates for response to a prosodic voice. *Early Human Development*, 83(4), 225-230.
45. Salverda, A. P., Dahan, D., Tanenhaus, M. K., Crosswhite, K., Masharov, M., & McDonough, J. (2007). Effects of prosodically modulated sub-phonetic variation on lexical competition. *Cognition*, 105(2), 466-476.
46. Sidtis, J. J., & Sidtis, D. V. L. (2003). A neurobehavioral approach to dysprosody. Paper presented at the Seminars in Speech and Language.

47. Slowiaczek, M. L., & Clifton Jr, C. (1980). Subvocalization and reading for meaning. *Journal of verbal learning and verbal behavior*, 19(5), 573-582.
48. Starkstein, S. E., Federoff, J., Price, T., Leiguarda, R., & Robinson, R. (1994). Neuropsychological and neuroradiologic correlates of emotional prosody comprehension. *Neurology*, 44(3 Part 1), 515-515.
49. Silverman, K., Beckman, M., Pitrelli, J., Ostendorf, M., Wightman, C., Price, P., . . . Hirschberg, J. (1992). ToBI: A standard for labeling English prosody. Paper presented at the Second international conference on spoken language processing.
50. Türkbay, T. ve Cöngöloğlu, A. (2007). Dilin Prozodik Özellikleri, Disprozodi Ve İlişkili Bozukluklar. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 14(2), 2007.
51. Van Lancker, D. (1980). Cerebral lateralization of pitch cues in the linguistic signal. *Research on Language & Social Interaction*, 13(2), 201-277.
52. Weintraub, S., Mesulam, M.-M., & Kramer, L. (1981). Disturbances in prosody: A righthemisphere contribution to language. *Archives of neurology*, 38(12), 742-744.
53. Whalley, K., & Hansen, J. (2006). The role of prosodic sensitivity in children's reading development. *Journal of Research in Reading*, 29(3), 288-303.
54. Wildgruber, D., Ethofer, T., Grandjean, D., & Kreifelts, B. (2009). A cerebral network model of speech prosody comprehension. *International Journal of SpeechLanguage Pathology*, 11(4), 277-281.
55. Zhang, D., Zhou, Y., & Yuan, J. (2018). Speech Prosodies of Different Emotional Categories Activate Different Brain Regions in Adult Cortex: an fNIRS Study. *Scientific reports*, 8(1), 218.
56. Zubizarreta, M. L. (1998). *Prosody, focus, and word order*: MIT Press.

Bölüm 5

2000-2018 YILLARI ARASI TÜRKİYE'DE ALMAN DİLİNE YÖNELİK 'GÖÇ EDEBİYATI' ALANINDA YAZILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERE İLİŞKİN BİR İÇERİK ANALİZİ

Şahbender ÇORAKLI¹
Nurullah GÖKER²

1. GİRİŞ

Başta İngiltere ve Almanya olmak üzere birçok batı ülkesinde gerçekleşen sanayi devrimi Avrupa'da büyük bir iş gücü potansiyeli oluşturmuştur. Bu durum ekonomik olarak sıkıntılı dönemler geçiren ülkelerdeki insanlar açısından umut kaynağı olmuştur. Özellikle savaşların, ekonomik krizlerin yaşandığı ülkelerdeki insanlar için 'Göç' yeni bir hayata açılan kapıdır. Ülkemizden Avrupaya en çok göç edilen ülkerin başında Almanya yer almaktadır. 1961 yılında imzalanan 'işçi alım' anlaşmasıyla başlayan göç 57. Yılıını yaşamaktadır. Almanyaya çalışmak için giden vatandaşlarımızın çoğu ülkeye yerleşmiş ve birdaha geri dönmemiştir. 1961 yılında Almanya'da 2500 vatandaşımız bulunurken, günümüzde bu sayı yaklaşık 3 milyona ulaşmıştır. Vatandaşlarımızın büyük umutlarla göç ettiği Almanyada karşılaşmış olduğu dil problemleri, uyum, kimlik çatışmaları, vatan özlemleri gibi zorluklar 'göç edebiyatı'nın ortaya çıkmasında rol oynayan önemli başlıklar olarak sıralanabilmektedir. Bu zorlukları konu alan edebi eserlerde oluşmuş, daha sonraki yıllarda ise bu eserleri konu alan çalışmalar yapılmıştır. Ülkemizde göç edebiyatına yönelik yapılmış bazı çalışmalar aşağıda sıralandığı gibidir;

- Er (2003) '*Yüksel Pazarkaya'nın 'Mediha' Adlı Eserinde Türk Kadını İmgesi*',
- Cengiz (2010) '*Göç, Kimlik ve Edebiyat*',
- Zarzavatçıoğlu (2014) '*Scheinhardt'ın "Drei Zypressen" Adlı Eseri Işığında Almanyada Yaşayan Türk Gençlerinin Kimlik Problemi ve Bu Problemlere Yönelik Çözüm Önerileri*',

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Namık Kemal Üniversitesi, Alman Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Tekirdağ, scorakli@edu.tr

² Doktora Öğrencisi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Edirne, de.goker_nurullah@windowslive.com

Çalışmaların gidişatı incelendiğinde ‘betimsel’ bir araştırma yönteminden bahsedilmek istendiği sonucuna ulaşabiliriz.

Çalışmaların sonuçlarını Değerlen-dirdiğimizde ise en çok ulaşılan sonuçların, ‘kadın figürü’, ‘aile’ ‘kültür-kimlik’ kavramlarıyla doğrudan ilişkili olduğu sonucuna ulaşabiliriz. İncelenen tezlerde kadın figürü eğitimsiz, dışlanan, aile baskısı altında yaşayan, şiddet gören, zorla evlendirilen olumsuz bir şekilde aktarılmıştır. Aile figürü ise geleneklerine bağlı, baskıcı, eşlerine ve kız çocuklarına karşı kısıtlayıcı olarak nitelendirilmiştir. ‘Kültür-Kimlik Arayışı’ başlığı altında Almanya’da yaşayan yazarların eserlerini yazarken Türk Kültüründen etkilendiği, yaşamış olduğu şehirlerin kimliklerinin oluşumunda önemli bir konuma sahip olduğuna ve kendilerini ne Türk ne de Alman olarak gördükleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Burada temel olarak ikinci kuşak yazarlara işaret edildiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKLAR

1. ARSLAN, M. (2010). Emine Sevgi Özdamar’ın “Hayat Bir Kervansaray” Adlı Romanında Çocuk-Aile İlişkisi. Atatürk Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
2. Asutay, H., & Çarıkcı, T. (2015). Göçün Ellinci Yılında Almanya’da Yükselen Değer: Türk-Alman Göçmen Yazını. *Humanitas* (5), 17-33.
3. Atık, O. (2015). Gurbetçinin Edebiyatı. *Diyalog* (1), 99-101.
4. Bala, G. (2017). Almanya’daki Türk Sanatçılar Üzerine Biyografik Bir Çalışma. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
5. Balcı, U. (2010). Transkulturelle Dimensionen der deutschsprachigen Literatur türkischer Migranten und ihre Vermittlung im DaF- Unterricht. Çukurova Universität sozialwissenschaftliches Institut Abteilung für Deutschdidaktik: unveröffentlichte Doktorarbeit.
6. Balcı, U. (2010). TRANSKULTURELLE DIMENSIONEN DER DEUTSCHSPRACHIGEN LITERATUR TÜRKISCHER MIGRANTEN UND IHRE VERMITTLUNG IM DAF-UNTERRICHT . Çukurova Üniversitesi Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı: Yayınlanmamış Doktora Tezi.
7. Biber, Ç. (2010). Das Frauenbild in Saliha Scheinhardts Werken. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Alman Dili Edebiyatı Bilim Dalı : Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
8. Büyüktopçu, G. (2014). Melda Akbaşın “SO WIE ICH WILL” Adlı Romanında Kültürlerarasılık. Yüzüncüyıl Üniversitesi Sosyalbilimler Entitüsü Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
9. Cengiz, S. (2010). GÖÇ, KİMLİK VE EDEBİYAT. *Zeitschrift für die Welt der Türken* , 2 (3), 185-193.
10. Çelik, N. (2016). Yenilikçilik Konusunda Yapılan Doktora Tezlerinin İçerik Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi. *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi* , 2 (1), 29-42.
11. Çoraklı, ř. (2018). Araftaki Edebiyat. İstanbul: Kriter Yayınları.

12. Efe, M., & Asutay, H. (2018). Fakir Baykurt'un Gmen Edebiyatındaki Yeri. *Balkan and Near Eastern Journal of Social Sciences* , 4 (2), 1-8.
13. Ekiz, T. (2000). Almanca Yazan Türklerde Metinlerarasılık. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı: Yayınlanmamış Doktora Tezi.
14. Er, M. (2013). Yüksel Pazarkaya'nın 'Mediha' Adlı Eserinde Türk Kadını İmgesi . *Diyalog* , 24-31.
15. Erol, M., & Ersever, O. G. (2014). G KRİZİ ve G KRİZİNE MÜDAHALE. *KHO BİLİM DERGİSİ* , 24 (1), 47-68.
16. Genel, M. G. (2014). ALMANYA'YA GİDEN İLK TÜRK İŐŐİ GNN TÜRK BASININDAKİ İZDŐM"SİRKECİ GARI'NDAN MUNCHEN HAUPTBAHNHOF'A". *Selçuk İletişim* , 8 (3), 301-338.
17. İnce, H. H. (2012). Satire in den Werken von Sinasi Dikmen und Osman Engin. ukurova niversitt Institut für Sozialwissenschaften Abteilung für Deutschdidaktik: unveröffentlichte Magisterarbeit.
18. Kaplan, N. A. (2015). Widerspiegelungen von Migrationshintergrnden im literarischen Schaffen Trkeistmmiger Autoren. Erörterungen am Beispiel der Autoren Yüksel Pazarkaya und Feridun Zaimoglu. Hacettepe Universität Institut für Sozialwissenschaften Abteilung für Deutsche Sprache und Literatur: unveröffentlichte Magisterarbeit.
19. Kaval, N. (2000). Türk ocuk Edebiyatında Almanya İmgesi. İstanbul niversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı: Yayınlanmamış Yükseklisans Tezi.
20. Meriç, A. (2008). Emine Sevgi zdamar'ın çok Dilli Mutter Zunge Adlı Eserindeki eviri Sorunsalı. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Mütercim-Tercümanlık Anabilim Dalı: Yayınlanmamış Ykse Lisans Tezi.
21. Özbakır, İ. (2000). ALMANYA "KONUK İŐŐİ EDEBİYATI" NIN BİR TÜRK TEMSİLCİSİ RENAN DEMİRKAN'IN " ŞEKERLİ DEMLİ ÇAY"INDA KİMLİK PROBLEMİ. *Türklük Bilimi Araştırmaları* , 212-222.
22. Saka, N. (2013). Selim zdağan'ın «Die Tochter des Schmieds» (Demircinin Kızı) Adlı Romanında G Hazırlayan Sosyokültürel Sebepler. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı: Yayınlanmamış Ykse Lisans Tezi.
23. Sarı, M. (2013). 1960'LI YILLARDA GÖÇMEN TÜRK İŐŐİLERİYLE BAŐLA-YAN TÜRK GÖÇMEN YAZINININ 1990'LARDAKİ DÖNÜŐÜMÜNE BAKIŞ . Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış Yükseklisans Tezi.
24. Savaş, M. (2011). KarŐılaŐtırmalı Yazınbilim erevesinde Herta Mller, Elke Schmitter, Saliha Scheinhardt ve Feridun Zaimoglu'nun Birer Eserinde Kadın İmgesine EleŐtirisel YaklaŐım. ukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Alman Dili ve Eğitimi Anabilim Dalı: Yayınlanmamış Doktora Tezi.
25. statista. (2018, Ocak Pazartesi). Ocak Pazartesi, 2018 tarihinde <https://de.statista.com/themen/163/jugendliche/> adresinden alındı
26. Statista. (2018, Mayıs 19). Mayıs Cumartesi, 2018 tarihinde Statista: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/301225/umfrage/auslaendische-studierende-in-deutschland-nach-herkunftslandern/> adresinden alındı
27. Őahin, S. (2012). Almanya'ya Türk VatandaŐları'nın Gnn 51. Yılı "Kazanımlar ve Tehditler". 14. H.. Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Araştırmaları E-Dergisi , 1-16.

28. Tekin, U. (2007). AVRUPA' YA GÖÇ VE TÜRKİ YE. I.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi , 43-56.
29. Uyanık, G. (2003). TARTIşMALARIN ODAGINDA YER ALAN BİR YAZIN: ‹GÖÇMEN YAZINI›. A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (22), 113-120.
30. Yağcı, G. (2014). Die Wahrnehmungswiese des Fremden in Selim Özdağans Romanen ‹Die Tochter des Schmieds› und ‹Heimstraße 52›. Ege Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
31. Yalçın, N. (2011). Renan Demirkan›ın ‹Üç Şekerli Demli Çay› Romanında Kültürlerarasılık. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Batı Dilleri ve Edebiyatları (Alman Dili ve Edebiyatı) Anabilim Dalı: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
32. Yıldız, M. H. (2010). NECLA KELEK'İN ‹DIE FREMDE BRAUT› VE NURAN JOERISSEN'İN ‹SÜSSER TEE› İSİMLİ ESERLERİNDE ‹ÖZ› VE ‹YABANCI› KAVRAMLARININ İRDELENMESİ. Çukurova Üniversitesi Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi .
33. Yıldız, M. H. (2010). Necla Kelek›in ‹Die Fremde Braut› ve Nuran Joerissen›in ‹Süsser Tee› İsimli Eserlerinde ‹Öz› ve ‹Yabancı› Kavramlarının İrdelenmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Alman Dili ve Eğitimi Anabilim Dalı: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
34. Zarzavatçioğlu, E. (2014). SALİHA SCHEINHARDT'IN DREİ ZYPRESSEN ADLI ESERİNDE GÖÇMEN KADIN İMGESİ. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
35. Zarzavatçioğlu, E. (2014). Saliha Scheinhardt›ın Drei Zypressen Adlı Eserinde Göçmen Kadın İmgesi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
36. Zarzavatçioğlu, E. (2014). SCHEINHARDT'IN ‹DREİ ZYPRESSEN› ADLI ESERİ İŞİĞİNDA ALMANYADA YAŞAYAN TÜRK GENÇLERİNİN KİMLİK PROBLEMİ VE BU PROBLEMLERE YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ. TÜRK Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi , 2 (3), 123-134.
37. Zengin, E. (2011). Berlin-eine deutsche Metropole in der türkischen Migratenliteratur. Eine Studie zum Raum und zur Identität in den Werken der Autoren: Aras Ören, Emine Sevgi Özdamar und Yade Kara. Hacettepe Universität Institut für Sozialwissenschaften Abteilung für Deutsche Sprache und Literatur: Inauguraldissertation .
38. Statista. (2018, Ocak Pazartesi). Ocak Pazartesi, 2018 tarihinde <https://de.statista.com/themen/163/jugendliche/> adresinden alındı.

Bölüm 6

YENİDEN ÇEVİRİ KURAMI VE ARTHUR SCHNITZLER'İN “TRAUMNOVELLE” (1926) ADLI ESERİNİN YENİDEN ÇEVİRİLERİ ÜZERİNE

Dilek TURAN¹

GİRİŞ

Daha önce çevrilmiş bir metnin aynı dile tekrar çevrilmesi sürecine ve ortaya çıkan yeni çeviri metne çeviribilimde “yeniden çeviri” adı verilmektedir. Bir kaynak metnin erek dilde birden fazla erek metinle karşılanması “yeniden çeviri” olarak adlandırılmaktadır. Bir kaynak metnin karşında oluşan bu yeniden çeviriler çeviribilim için yepyeni ve zengin bir araştırma alanı oluşturmaktadır. Özellikle son yıllarda araştırmacılar çevirilerin tarihi bağlamları, çeviri normları ve çeviride ideoloji gibi farklı konuları ele alırken yeniden çevrilen metinler erek kültürlerde dilsel, edebi ya da düşünsel değişimlerin göstergesi olabilmektedir.

Yeniden Çeviri Kuramı

Yeniden çeviri olgusu ilk defa Palimpsestes dergisinin özel bir sayısında, Paul Bensimon (1990) ve Antoine Berman'ın (1990) ilk çeviriler ve yeniden çeviriler arasında önemli farklar olduğunu dile getirmeleri ile sesini duyurmuştur. Bensimon bir eserin ilk çevirisi ile sonraki çevirileri arasında ayırdedici farklılıkların olduğu görüşündedir (Bensimon 1990). Bensimon, ilk çevirilerin yabancılığı azaltma ve yerlileştirme stratejileri ile kaynak metnin farklılıklarını silme eğilimi gösterdiklerini saptar. İlk çeviriler böylelikle kaynak ve erek kültür arasında bağlantı kurmaya ve erek kültüre bir giriş sağlamaya çalışmaktadır. İlk çeviriler için erek kültür okurları tarafından okunabilme ve olumlu algılanabilme önem teşkil eder. Bu nedenle kaynak kültüre ait yabancı öğelerin asimile edildiği ve kültürel mesafenin azaltıldığı çeviriler olarak erek kültürde ortaya çıkarlar. “İlk çeviriler yabancı yapıtların sıklıkla yerlileştirilmeleridir” (Bensimon, 1990: ix, aktaran Taş 2015: 389). Erek kültür okurlarına tanıdık gelen çeviri metinler, onları yormadıkları için olumlu karşılanırlar. Daha sonraki çeviriler, erek kültürde hâlihazırda bir giriş sağlanmış olduğundan kaynak metnin kültürel, dilsel ve biçimsel özelliklerini daha çok yansıtmaya eğilimi gösterirler. Bu doğrultuda yeniden

¹ Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Mütercim-Tercümanlık Almanca Anabilim Dalı, dilekt@hacettepe.edu.tr

söylenbilir. Dolayısıyla son erek metnin, erek kültür odaklı yaklaşımla çevrildiği ve okunabilirliği sağladığı görülmektedir. Son erek metinle yeniden çeviri aracılığıyla kaynak metne bir dönüş gerçekleşmemiştir. Bu çalışma, yeniden çevirinin kavramsal çerçevesini örnek bir durum çalışması üzerinden sorgulamış ve geçerliliğini sorgulamış ve daha farklı sonuçlara ulaşmamızı sağlamıştır. Bu incelemede ele alınan yeniden çevirileri değerlendirilirken, Yeniden Çeviri Hipotezinden farklı olarak son çevirinin erek kültüre yaklaştığını, diğer erek metinlerde kaynak metin odaklılık-erek metin odaklılık kutbunda değişkenlik gösterdiği saptanmıştır. Bu tespitlerin iki sebebi olabileceği düşünülmektedir:

1. Çevirmenlerce uygulanan yerleştirici çeviri yaklaşımının yeniden çevirilerin erek kültürde daha geniş okur kitlelerine hitap etmeye çalışması, erek okurun eserle özdeşleşebilmesi.
2. Dönemin kültür politikasının çevirmenler üzerindeki etkisi. Erek metinlerin çevrildikleri dönemin çeviri politikası benimsenerek çevirinin gerçekleştirilmesi.

Sonuç olarak bir eserin ilk çevirileri erek metin odaklı, sonraki yeniden çevirileri ise kaynak metin odaklı olduğu savı bütün yeniden çeviriler için söylemenin zor olduğu anlaşılmıştır. Yeniden çeviri yaklaşımının eleştirildiği noktalardan biri de yeniden çevirinin çok daha karmaşık bir olgu olduğu, yeniden çevirilere bütüncül yaklaşılmasının gerektiği yönünde olmuştur. Yeniden Çevirinin tarihsel bağlam, ideoloji ve sosyo-kültürel unsurların da çeviri incelemelerine dahil edilmesi ve bu yaklaşımla irdelenmesi gerektiği (Koskinen & Paloposki 2004) ele aldığımız bu incelemede, çeviribilim çalışmalarında bütüncül yaklaşımın önemini ortaya koymuştur. Bu nedenle, ileride yapılacak olan yeniden çeviri araştırmaları daha geniş bağlamlarda ele alınabilir ve yeniden çeviri üzerindeki çeşitli eyleyicilerin, toplumsal-politik koşulların, normların rollerini göz önünde bulundurabilir. Bütün bu unsurlar çeviribilimde yeniden çeviri olgusunun gelişmesine, çeviribilimin zenginleşmesine ve ilgili alanda araştırma yürütecek kişilere katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Bensimon, P. (1990). "*Présentation*". Palimpsestes. c. 1, s. 4: ix-xiii.
2. Berman, A. (1990). "*La retraduction comme espace de traduction*". Palimpsestes. c. 13, s. 4: 1-7.
3. Berman, A. (1995). "*Pour une critique des traductions: John Donne*". Paris: Gallimard.
4. Brownlie, S. (2006). Narrative theory and retranslation theory. *Across Languages and Cultures* 7(2), s. 140-170.
5. Gambier, Y. (1994). "*La Retraduction, retour et detour*". *Meta*. s. 39. c. 3, s. 413-417.

6. Hanna, F. S. (2006). *Towards a sociology of drama translation: Towards a Sociology of Drama Translation: a Bourdieusian Perspective on Translations of Shakespeare's Great Tragedies in Egypt*, Unpubl. Ph D Dissertation. University of Manchester, Centre for Translation and Intercultural Studies.
7. Jenn, R. (2006). *From American frontier to European borders: Publishing French translations of mark Twain's novels Tom Sawyer and Huckleberry Finn (1884-1963)*. Book History, s.235-600.
8. Koskinen, K. & Paloposki, O. (2004). *A Thousand and One Translations: Revisiting Retranslation*. Hansen, Malmkjaer/ Gile (yay. haz.), Claims, Changes and Challenges in Translation Studies , s. 27-38. Amsterdam: John Benjamins Publishing.
9. Milton, J. & Torres, M.-H. C. (2003). *Apresentação*. In: John Milton & Marie Hé-lène C. Torres (yay. haz.) Cadernos de Tradução XI, 2003/1. Universidade Federal de Santa Catarina, s. 9-17.
10. Munday, J. (2001). *Introducing Translation Studies. Theories and Applications*. Routledge, London New York.
11. Newmark, P. (1998). *A Textbook of Translation*. Prentice Hall Europe.
12. Pym, A. (1998). *Method in translation history*. Manchester: St. Jerome Publishing.
13. Susam-Sarajeva, ř. (2003). *Multiple-entry Visa to Travelling Theory*. Target, C/S 15.1, s. 1-36.
14. Tahir-Gürçağlar, ř. (2009). "Retranslation". Baker ve Saldanha (yay. haz.), *Routledge Encyclopedia of Translation Studies* (s. 232-236). New York: Routledge.
15. Tahir-Gürçağlar, ř. (2011). *Çevirinin ABC'si*. İstanbul: Say Yayınları.
16. Taş, S. (2015). "Yeniden Çevirilerin Kaynak Metne Dönüşü: Fahrenheit 451'in Farklı Çevirileri." *The Journal of Academic Social Science Studies*, C/S 37.1, s. 387-398.
17. Toury, G. (1980). *In Search of a Theory of Translation*. Tel Aviv: Porter Institute for Poetics and Semiotics.
18. Toury, G. (1995). "The Nature and Role of Norms in Translation". In: *Descriptive Translation Studies and Beyond*. (s. 53-69). Amsterdam-Philadelphia: John Benjamins.
19. Schnitzler, A. (1926). *Traumnovelle*. Berlin: Suhrkamp Verlag. (2012)
20. Schnitzler, A. (1995). *Rüya Roman*. İstanbul: Doğan Yayın Holding. Çeviren: Emel Bilal.
21. Schnitzler, A. (2004). *Düşsel Öykü*. İstanbul: Adam Yayınları. Çeviren Gani Oktay.
22. Schnitzler, A. (2005). *Rüya Roman*. İstanbul: Bordo Siyah Klasik Yayınlar. Çeviren: Genç Osman Yavaş.
23. Schnitzler, A. (2012). *Rüya*. İstanbul: Alakarga Yayıncılık. Çeviren Sami Türk.
24. Vanderschelden, I. (2000). Why Retranslate the French Classics? The Impact of Retranslation on Quality. M. Salama-Carr (yay. haz.). *On Translating French Literature and Film II* (s. 8-11). Amsterdam: Rodopi.
25. Venuti, L. (1998). Strategies of Translation. *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. Mona Baker (yay. haz.). London / New York: Routledge.

Bölüm 7

SEYF-İ FERGÂNÎ'NİN GAZELLERİNDE PEYGAMBERLER¹

Hakan YAMAN²

GİRİŞ

Seyf-i Fergâni'nin hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. Kaynaklardan ve şiirlerinden anlaşıldığı üzere Orta Asya'da Fergâna bölgesinde 640 (1243) yılı ya da daha önceleri dünyaya gelmiştir. Moğol saldırısının meydana getirdiği karışıklık nedeniyle yurdunu terk edip, bir süre Tebriz'de ikamet ettikten sonra Anadolu'ya gelip yerleşmiştir. (Berzger, 1375 hş., I, 538; Nefisi, 1344 hş., II, 747; Safâ, 1371 hş., III/I., 625, Enûşe, 1384 hş., 483) Devrinin önde gelen şairlerinden olmasına rağmen dünyaya meyletmemesi ve zalim hükümdarlara övgüler yazmaktan kaçınması sebebiyle inzivada yaşadığı Aksaray'da 705 (1305) yılından sonra vefat etmiştir. (Ateş, 1959, 418; Hamîdyân, 1393 hş., 162; Meşhedî vd, 1392 hş., 124)

Fergâni'nin eğitimi hakkında da kaynaklarda ve kendi divanında bilgi yoktur. Ancak yazmış olduğu ârifâne, âşikâne, tasavvûfi ve nasihat içerikli şiirleri başta olmak üzere, ayet ve hadislerden iktibas yapması, peygamber kıssalarına telmihte bulunması, arûz, kafiye ve edebî sanatlara olan hâkimiyeti, bazen bir beytin bir mısraını Arapça yazması, onun iyi bir eğitim aldığını göstermektedir.

Fergâni'nin bilinen tek eseri Farsça şiirlerinin yer aldığı kaside, kıta, gazel ve rubai nazım türlerinden oluşan Divan'ıdır. Divanında; 10277 beyitlik 730 manzume vardır.

Peygamber, Allah'tan vahiy yoluyla aldığı bilgileri ve emirleri tebliğ edip bizzat uygulayarak insanlara örnek olmak, muhataplarını hak dine çağırarak, hak ve bâtil inançları tanıtmak ile görevlendirilen yüksek vasıflı kimseye denir. (Eriş, 2014, 33) Peygamberlerin bir kısmı Kur'ân'da zikredilmekle birlikte bir kısmından hiç bahsedilmemiştir. (el-Mü'min 40/78) Peygamberlerin ilki Hz. Âdem, sonuncusu Hz. Muhammed'dir. Bütün peygamberler, insanların sorumlu tutulduğu konularda bir bahane ileri sürmelerine mahal bırakmayacak şekilde Allah'ın emirlerini tebliğ etmişlerdir. Kur'ân'da kendilerinden nebî veya resul diye bah-

¹ Bu çalışma, Hakan YAMAN tarafından hazırlanan "Seyf-i Fergâni'nin Gazellerinin İncelenmesi" adlı doktora tezinden üretilmiştir.

² Arş. Gör. Dr., Mardin Artuklu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü, hakanyaman4225@hotmail.com

na; İbrahim Peygamberin babası Azer'in yaptığı putları kırmasına; Hz. Yusuf'u görünce meyve yerine ellerini kesen Mısırlı kadınlara, kardeşlerinin ona kurdukları tuzağa, kardeşleri tarafından kuyuya atılarak babasından ayrı kalmasına, Hz. Yakup'un Yusuf'un ayrılığında kendine yaptığı ve içinde devamlı ağladığı hüznün evine, Yusuf Peygamberin o kadar sıkıntı ve dert çektiikten sonra Mısır azizi olmasına; Eyüp Peygamberin sabrına; Hz. Mûsa ve Tur Dağı'na, Hz. Mûsa'nın Allah Teâlâ'nın rüyetinin tecellisine mazhar olmasına, esasıyla taşa vurup taşın on iki yerinden su fıskırmasına; Hz. Davud'un Zebur'u okuduğunda ruhunu teslim edenlerin olmasına; Süleyman Peygamberin mülküne, Hz. Süleyman'ın yüzüğü eline geçiren deve; Zülkarneyn tarafından yapılan sete; Yahya Peygamberin ölümüne; Hz. İsa'nın nefesiyle insanları iyileştirmesine, eşekle Kudüs'e girişine ve çarımha gerilmesine telmihte bulunur.

Seyf, aşkı dalgalı bir denize; sabrı da o dalgalı denizin ortasındaki Nuh Peygamberin gemisine benzetir. Dalgalı bir deniz gibi olan aşk yolculuğunda sabra sarılan kişi, Nuh'un gemisinde gibi güvende olur. Başka bir yerde de aşkı Nuh'un gemisine; dünyayı da tufandan dolayı suyla dolmuş denize benzetmektedir. Sevgiliyi Yusuf Peygambere, âşığı Yakup Peygambere benzeten Seyf, Sevgilinin, Yakup Peygamber gibi ağlayan ve üzgün olan âşıktan haberi olmadığını belirtir. Seyf, sevgilinin güzelliğini Yusuf'un güzelliğine, âşığın sevgisini de Züleyha'nın sevgisine; başka bir yerde de âşıkları Yakup'a teşbih eder. Âşıkları Allah'tan gelen her şeye sabır gösteren Eyüp nebiye, sevgiliye kavuşma isteğini, Hz. Mûsa'nın Allah'ı görme arzusuna, Sevgilinin mahallesini Tur Dağı'na, kendisini de Hz. Mûsa'ya benzetir. Seyf, şiirinin akıcılığını ve ahengini anlatmak için şiirini Davud Peygamberin nağmesine, âşıkların ahını, sevgiliye kavuşmayı Hz. İsa'nın nefesine teşbih eder.

Son olarak Fergânî, Hristiyanların cahillik edip Hz. İsa'ya Allah dediklerini, dinden çıktıklarını; bu yüzden Hz. Muhammed'in ilmiyle amel edilmesi gerektiğini söyler. Peygamber efendimizin getirdiği dinin hak dini olduğunu, “*Hak Mustafa'nın geldiği yerde ortaya çıktı*” cümlesiyle dile getirir.

KAYNAKLAR

1. Aclûnî el-Cerrâhî, (1351 hş.) *Keşfu'l-Hafâ ve Muzilü'l-ilbâs Amme İştehara Mine'l-ehâdîsi 'Ala Elsineti'n-nâs*, I-II, Şam.
2. Akkuş, M. (2000). *Divan Şiirinde İnsan, Dini Kişilikler*. Erzurum: Edebiyat Fakültesi Yayınları.
3. Alevî, A. (1389 hş.). ‘*Ferheng-i Mesnevî Tavzih ve Ma'ni-yi Lugât be Kâr refte Der Mesnevî-i Ma'nevî*, Tahran.
4. Aydın, M. (2013) “Yahyâ” *DİA*, İstanbul: XXXXIII, 233.
5. Bolay, S. H. (1988). “Âdem”, *DİA*, İstanbul, I, 360.
6. Değirmençay, V. (2004) *Karakoyunlu Hükümdarı Cihânşâh ve Farsça Şiirleri (Divân-ı Hakîkî)*. Erzurum: Edebiyat Fakültesi Yayınları.

7. Değirmençay, V. (2014) *Fünûn-i Belâgat ve Sınâât-ı Edebî*, Aktif Yayınevi, Ankara 2014.
8. Durmuş, İsmail, (2011) “Telmih”, *DİA*, İstanbul, XXXX, 407.
9. En-Nedvî, E. (2008). *Kur ’ân ’da Adı Geçen Peygamberlerin Hayatı*. İstanbul: Risale Yayınları.
10. Eriş, C. (2014). *Kur ’an ’da İsmi Geçen Peygamberler Hayat Hikayeleri ve Mucizeleri*. İstanbul: Gülhane Yayınları.
11. Furûzânfer, B. (1390 hş.). *Ehâdîs u Kasas-ı Mesnevi*, (ter. ve tanzim: Hüseyin-i Davudî). Tahran: İntişârât-ı Emîr Kebîr.
12. Harman, Ö. F. (2000) “İsâ” *DİA*, İstanbul: XXII, 469.
13. Harman, Ö. F. (2006). “Mûsâ” *DİA*, İstanbul: XXXI, 207.
14. Harman, Ö. F. (2013). “Yûsuf” *DİA*, İstanbul: XXXXIV, 2.
15. Humâyî, Celâluddîn, (1377 hş.) *Funûn-i Belâgat ve Sınâ ’ât-i Edebî*, Tahran.
16. Kiyâ, Z. H. (1348 hş.). *Ferheng-i Edebiyat-ı Fârsî-yi Derî*. Tahran: İntişârât-ı Bunyâd-ı Ferheng-i İnan.
17. Köksal, M. A. (2014). *Peygamberler Tarihi I-II* (19. Baskı). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
18. Şems-i Kays, Şemseddîn Muhammed b. Kays er-Razî, *el-Mu’cem fî Me’âyir-i Eş’âri’l-’acem*, Be Tashîh-i Muhammed b. Abdulvehâb Kazvînî ve Tashîh-i Mücedded Sîrûs Şemîsâ, Tahran 1388 hş.
19. Şerîfî, M. (1390 hş.) *Ferheng-i Edebiyât-ı Farsî*, (Çap-ı Çehârrom) Tahran: İntişârât-ı Mu’în.
20. Uzun, M. (2000). “İbrahim”, *DİA*, İstanbul: XXI, 273.
21. Yaman, H. (2018) Seyf-i Fergânî’nin Gazellerinin İncelenmesi, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fars Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Erzurum.
22. Yavuz, Y. Ş. (1988). “Âdem”, *DİA*, İstanbul, I, 358.
23. Yavuz, Y. Ş. (2007). “Peygamber”, *DİA*, İstanbul, XXXIV, 257-262.
24. Yazır, Elmalılı M. H. (2013) *Hak Dinin Kur ’an Dili Tefsiri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
25. Zavotçu, G. (2006). *Divan Edebiyatı Kişiler-Kişilikler Sözlüğü*. Ankara: Aydın Kitabevi.

Bölüm 8

İSLÂMÎ EDEBİYATLARDA TA'BÎRNÂME YAZMA GELENEĞİ¹

Hakan YAMAN²

GİRİŞ

İnsanın yaradılışından günümüze kadar tüm insanlığın ilgisini çekmiş, günümüzden sonra da kuvvetle muhtemel insanların ilgisini çekecek olan şey, bilinmeyen olgu ve olayları gün yüzüne çıkarmak ve onlar hakkında daha geniş bilgiler elde etmektir.

Bu bilinmeyen ve insanların merakını celbeden olgulardan birisi de rüyalardır. Uyku esnasında cereyan eden rüya, eski çağlardan beri farkında olunsun ya da olunmasın bütün insanların uykularında gördüğü bir gerçektir. Öyle bir gerçek ki çok uzak yerlere gidildiği, birçok kişiyle görüşüldüğü, farklı mekân, zaman ve olaylar içinde bulunduğu, ölmüş insanlarla bile sohbet edildiği görüldüğü bir anda uyanılıyor ve uykuya dalınan yerde hareketsiz olarak yatıldığının farkına varılıyor.

Uyku ve beden dışı deneyim arasında özel bir ilişki olduğu fikri çağlar kadar eskidir. İlkel kültürlerin birçoğunda uyku sırasında ruhun bedenden ayrılarak do-laştığına inanılır ve bu yüzden uyuyan kişiye asla dokunulmazdı. (Rogo, 1998: 179). M. Ö. 5000 yılında Babil ve Eski Suriye'de bir rüya geleneğine göre kim bir yerden başka bir yere uçtuğunu görürse, bu rüyayı mal ve mülkünü kaybedeceği şeklinde yorumlanırdı. (Evginer, 2010: 9) Malezya yarımadasında medeniyetten uzak yaşayan Senoiler gördükleri rüyaları zengin birer bilgi ve rehberlik kaynağı olarak görmüş ve rüyalarını ailece bir araya toplanarak tartışmışlardı. (Talbot, 1998: 84) Hititliler zamanında (M.Ö. 1800), Tanrıların iradelerini öğrenmek için Rahip, mabette istihareye yatar ve gördüğü rüyaları krala tefsir ederdi. (Sarık-çioğlu, 2002: 51) M.Ö. 1000 yıllarında yazıldığı sanılan Hintlilerin *Atharvaveda* isimli rüya kitabı, araştırmacılar için de sürekli başvurulan bir kaynak olmuştur. (Yücesoy, 2001: 78-79) Bu ve benzeri örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Çağlar kadar eski olan ve din, felsefe, tasavvuf, psikoloji vb. gibi birçok ilmi

¹ Bu çalışma, Hakan YAMAN tarafından hazırlanan "Ta'bîrnâme-i Fârsî (Çeviri-İnceleme)" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Arş. Gör. Dr., Mardin Artuklu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü, hakanyaman4225@hotmail.com

KAYNAKLAR

1. BALABAN, Âdem (2011). *Muhammed İbni Hasan İbni Aliyyi 'l-Huseyn 'in Tabîrnâme-si*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
2. Develioğlu, F. (1996). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat* (13. baskı), haz. Aydın Sami Güneyçal, Ankara: Aydın Kitabevi.
3. Erdoğan, A. (1993). *Türkçe Rüya Tabîrnâmeleri ve İbn-iSirin 'den Tercüme Edilen Bir Tabîrnâme*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
4. Erdoğan, İ. (2003). İslâm Filozoflarının Rüyanın Mahiyeti Hakkındaki Görüşleri, *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, 16, S. 1, s. 63-71, Ankara.
5. Evginer, N. (2010). *Psikolojik ve Dini Bir Fenomen Olarak Rüya*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
6. Gökyay, O. Ş. ve Coşkun, V. S. (2010). "Tabîrnâme", *DİA.*, XXXIX, s. 331-333. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
7. Günay, U. (2011). *Türkiye 'de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi* (6. baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
8. Kafadar, C. (1994). *Rüya Mektupları Asiye Hatun*, İstanbul: Oğlak Yayıncılık.
9. Kamîlî M. (1387hş.). *Hâbnâmenivisi der Zeban ve Edeb-i Fârsî*, Neşriye-yi İlmî-Pijûhişî Govher Gûyâ, Sâl-i Dovvom, s. 8, s. 151-177
10. Köksal, İ. (2008). Rüyaların Fikhî Boyutu, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13, S. 2, s. 35-54.
11. Merter, M. (2012). *Dokuz Yüz Katlı İnsan*, (10. Baskı). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
12. Mutçalı, S. (t.h.). *Arapça-Türkçe Sözlük*, İstanbul: Prestij Matbaası.
13. Nablûsî, A. (1996). *Ta 'tiru 'l-enam, fi Ta 'biri 'l-menam*, çev: Ali Bayram ve M. Sadi Çöğenli, İstanbul: Cümle Neşriyat.
14. Rogo, D. S. (1998). *Astral Seyahat Teknikleri*, çev: Rengin Ekiz, İzmir: Ege Meta Yayınları.
15. Schimmel, A. (2005). *Halifenin Rüyaları İslamda Rüya ve Rüya Tabîri*, çev: Tûba Erkmen, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
16. Sofuoğlu, M. (1989). *Sahîh-i Buhârî ve Tercemesi*, İstanbul: Ötügen Yayınları.
17. Suruç, S. (2011). *Kainatın Efendisi Peygamberimizin (A.S.M.) Hayatı* (210. Baskı). İstanbul: Nesil Yayın Grubu.
18. Talbot, M. (1998). *Geçmiş Yaşamlarınızı Keşfedin*, çev: Cenk Türkman, İzmir: Ege Meta Yayınları.
19. Uludağ, S. (2005). *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü* (2. Baskı). İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
20. Yücesoy, S. (2001). *Uykudaki Bilgelik Rüyalari*, İstanbul: Ruh ve Madde Yayınları.

Bölüm 9

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR'IN ROMAN VE HİKÂYELERİNDE KELİME OYUNLARI¹

Semih ZEKA²

İstanbul halkını bütün yönleri ile yansıtan Hüseyin Rahmi Gürpınar, bireyde ve toplumda gördüğü kimi sorunları sergilerken bunlar üzerine düşünme imkânı verir. Bunu mizah bağlamında gerçekleştirdiği için onun eserleri “eğlendirerek eğitime” işlevini yerine getirmiş olur. Gürpınar’ın eserlerinde mizahı ortaya çıkarma yollardan biri ise kelime oyunlarıdır.

Edebiyatta mizahı oluşturmanın yöntemlerinden biri olarak kelime oyunları kabul edilir. Klâsik Yunan ve Roma edebiyatında paronomasia terimiyle karşılanan üç çeşit kelime oyunu vardır: traductio, adnominatio ve significatio. Traductio, aynı kelimeyi farklı yan anlamlarıyla kullanmayı; adnominatio, kelimenin harflerinde ya da ön ve son eklerinde yapılan değişme ile tekrar edilmesini karşılar. Significatio ise birden çok anlama gelen kelimelerin –ki bu anlamlardan biri genellikle müstehcen bir anlamı ifade eder- kullanılmasıdır. Rönesans ile birlikte özellikle İngiliz edebiyatında kelime oyunlarının şekli biraz daha genişlemiştir. Bunları dört sınıfa ayırmak mümkündür: Kelimenin, anlamında yapılan değişiklikle tekrar edilmesi; iki anlamlı bir kelimenin bir defa kullanılması; ses benzerliği olan kelimelerin tekrar edilmesi ve konuşanın muhatabına onun kelimesiyle fakat farklı bir vurguyla cevap vermesi.(Akkaş; 1993, 36)

Frued kelime oyunlarını ikiye ayırır; ses benzerliğine dayanan kelime oyunları (kelimelerde oynama) ile kelimelerin anlam ilişkisine dayanan kelime oyunları (kelimelerle oyun). Birinci türden oyunda, iki anlamı ifade eden iki ayrı kelime sadece belirsiz bir benzerlik sebebiyle birbirini çağırıştırır. Bu, daha çok kelimelerin ilk veya son birkaç harfinin benzerliğine dayanır. İkinci türden oyunda ise iki farklı anlam bir tek kelimedede kendine ifade imkânı bulur. (Freud; 1962, 45) Bergson ise şu kanaattedir;

“İki fikir sisteminin aynı cümle içinde birbiri içine girmesi komik tesirlerin tükenmez bir kaynağıdır. Burada birbiri içine girmeliği elde etmenin, yani aynı cümleye birbiri içine giren iki ayrı mana vermenin birçok vasıtaları vardır. Bu vasıtaların en âdisi cinastır. Cinasta aynı cümlede birbirlerinden ayrı

¹ Bu bölüm, yazarın “Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın Roman ve Hikâyelerinde Mizah” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Dr. Öğr. Üyesi, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, zekasemih@hotmail.com

Agop- Üstümüze küfretti? Babamıza sövdü. Anamıza hıyızlandı? Ne etti? Ağnadın?

-Aydın, mim, dal okudu...

-Sonra?

-Çeşmeye gitti...

-Daha sonra?

-Harflerin üzerine amel etti.” (Gürpınar, 1340b, 63-64)

Bu örnekte de fonetik benzerliğe dayanılarak, göz manasına gelen “çeşm” kelimesinin “çeşme” olarak algılanmasının yanında, “amel” kelimesi roman kahramanları tarafından iki farklı manada kullanılır. Enverî Efendinin söylediği beyitte “amel” “iş”, “niyet” manasında iken Agop ve Kırkor bu kelimeyi “dışkılama” manasında anlarlar.

Sonuç olarak Hüseyin Rahmi Gürpınar, kelime oyunları ile öncelikle eserlerinde mizahı oluşturur. Gürpınar, sıradan insanı mizahın merkezine koyarken onun bütün gerçekliğini de sergileme imkânı bulur. Bu gerçeklerden ilki sıradan insanın cehaletidir. Aynı zamanda o, kimi insanların dedikoducu yönünü ve ahlaki durumunu ortaya koyar. Hüseyin Rahmi, kelime oyunları aracılığı ile oluşturduğu mizah bağlamında süslü dil anlayışına ve yanlış Batılılaşmaya da tepkisini göstermiş olur.

KAYNAKLAR

1. Akkaş, A. (1993) *The Language of Humor: A Linguistic Analysis of The Language Used To produce Satire, Puns And Black Humor*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi).
2. Bergson, H. (1997). *Gülme*, Çev. Mustafa Şekip Tunç, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
3. Freud, S. (1962). *Jokes And Their Relation To The Unconscious*, Çev. James Strachey, London: The Hogarth Press.
4. Gürpınar, H. R. (1335). *Toraman*, İstanbul: Matbaa-i Orhaniye.
5. Gürpınar, H. R. (1926). *Tutuşmuş Gönüller*, İstanbul: Kitaphane-i Hilmi.
6. Gürpınar, H. R. (1328). *Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç*, İstanbul: Mihran Matbaası.
7. Gürpınar, H. R. (1933). *İki Hödüğün Seyahati*, İstanbul: Hilmi Kitaphanesi
8. Gürpınar, H. R. (1336). *Şık*, 2.bs., İstanbul: Kitaphane-i Hilmi.
9. Gürpınar, H. R. (1338). *Son Arzu*, İstanbul, Orhaniye Matbaası.
10. Gürpınar, H. R. (1340a). *Cehennemlik*, İstanbul: Kitaphane-i Hilmi.
11. Gürpınar, H. R. (1340b). *Efsuncu Baba*, İstanbul: Kitaphane-i Hilmi.
12. Gürpınar, H. R. (1946). *Dirilen İskelet*, İstanbul: Hilmi Kitapevi.
13. Sevgil, R. A. (1944). *Hüseyin Rahmi Gürpınar*, İstanbul: Hilmi Kitapevi.

Bölüm 10

SOVYET DÖNEMİ AZERBAJYAN EDEBİYATINDA HİKÂYE

Ayvaz MORKOÇ¹

1. GİRİŞ

Ülkemizde Türkiye dışındaki Türk edebiyatları üzerine yeterli seviyede ilmi araştırmalar yapılmadığı bilinen bir gerçektir. Türk dünyası edebiyatları hakkında derli toplu bilgi sahibi olmak için her bir Türk topluluğunun edebiyatına ait eserler Türkiye Türkçesi'ne aktarılmalıdır. Kanaatimizce geniş bir coğrafyaya yayılmış soydaşlarımızla yakından ilgilenmek, onların edebi eserlerini dikkatli bir gözle incelemek önemli vazifelerimizdendir. Türk dünyası topluluklarının edebiyatları denilince ilk akla gelen Azerbaycan edebiyatıdır.

Azerbaycan edebiyatı üzerinde Türkiye'de ilmi çalışmalar sürdürmüş araştırmacılar arasında Ali Yavuz Akpınar (d. 1947) en başta gelir. Ardından Ahmet Bican Ercilasun (d. 1943), Yavuz Bülent Bakiler (d. 1936), H. Ahmed Schmiede (1935-2010), Nizamettin Onk (d.1937), Dursun Yıldırım (d. 1946), Abdülmecit Doğru (1929-1991), İrfan Ünver Nasrattınoğlu d. 1937), Ali Berat Alptekin (d. 1953), İbrahim Bozyel (1952-1998), Yusuf Gedikli (d. 1954) ve Fethi Gedikli (1960) gibi isimleri sayabiliriz (Gedikli, 1987: XVIII). Günümüzde Azerbaycan edebiyatı üzerinde hem ilmi araştırmalarını yoğun biçimde sürdüren ve hem de üniversitelerde ders veren akademisyenler arasında bilhassa Ali Erol, Erdoğan Uygur, Sedat Adıgüzel, İrfan Murat Yıldırım vb. isimleri saymak gerekir. Yukarıda adı zikredilenler arasında Azerbaycan hikâyeleri ve hikâyeciliği sahasında kıymetli çalışmaları bulunan araştırmacılar mevcuttur. Araştırma ve incelememizi sürdürürken bu alanda yapılmış çalışmaları dikkatli gözle incelemeye çalıştık.

Güney Azerbaycan'da Türkçe yayımların sınırlı sayıda olması sebebiyle Güney Azerbaycan hikâyesi ve hikâyeciliği hakkında yeterli malzeme bulunmamaktadır. Bu sebeple çalışmamızda Kuzey Azerbaycan hikâyeciliği ele alınmıştır.

Hikayeleri incelerken Azerbaycanlı ediplerin hikayelerinde Türkçe yada yabancı kaynaklı olmasına bakmaksızın çok sayıda farklı kelime kullandıklarını

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim dalı, ayvazmorkoc@gmail.com

KAYNAKLAR

1. Adıgüzel, S. (2007) *Azerbaycan Edebiyatında 1960 Nesri (Hikaye ve Roman)*, Erzurum: Fenomen Yayınları
2. Akpınar, Y. (Hazırlayan), (1994) *Mirza Fethali Ahundzade - Komediler (Temsilat)*, İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
3. Akpınar, Y. (1994) *Azeri Edebiyatı Araştırmaları*, İstanbul: Dergah Yayınları.
4. Bayram, P. (2013) *Azize Caferzade-Hayatı Edebi Şahsiyeti Hikayelerinin İncelenmesi*, Ankara: Akçağ Yayınları.
5. Dadaşzade, M. A. (2007), “Şereflî Yol”, *Eli Veliyev Seçilmiş Eserleri*, Bakı: Avrasiya Press.
6. Efendiyev, E. (1981) *Tenqid ve Edebiyyatımızın Problemleri*, Bakı: Yazıçı.
7. Efendiyev, E. (1997) *Şuşa Dağlarını Duman Bürüdü*, İstanbul: Ötügen,
8. Erol, A. (2005), *Abdulla Şaik Talibzade*, İzmir: Tibyan Yayıncılık.
9. Gedikli, Yusuf (1987) *Dost Elinden Gelen Turna*, Kuşak Ofset, İstanbul.
10. İbrahimov, M. (1961) *Halgilik ve Realizm Cephesinden*, Bakı: Azərneşr.
11. Qarayev, Y. (1980) *Azerbaycan Realizminin Merheleleri*, Bakı: Elm.
12. Qasımzade, Q. (1991), “Giriş”, *Azerbaycan Çağdaş Hikaye Antolojisi*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
13. Makas, Z. (1991), *Azerbaycan Çağdaş Hikaye Antolojisi*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
14. Memmedquluzade, C. (2016) *Seçilmiş Eserleri*, Bakı: Kitab Klubu.
15. Mir Celal - F. Hüseyinov (2008) *Örneklerle XX. Esr Azerbaycan Edebiyyatı* (Hazırlayanalar: Kemal Yavuz - Erol Ülgen), Ankara: Akçağ Yayınları.
16. Morkoç, A. (2017) “20. Yüzyıl Başlarında Azerbaycan Edebiyatına Yansıyan Kadın Hukuksuzluğu” *Journal of Social And Humanities Sciences Research (JSHSR)* Vol:4 / Issue:14 s.1628-1637.
17. Morkoç, A. (2017) “Abdürrahim Bey Haqverdiyev’in Eserlerinde Toplumsal Eleştirii”, *Journal of Social And Humanities Sciences Research (JSHSR)*, Vol:4 / Issue: 5 s.1268-1276.
18. Morkoç, A. (2017) “Ezize Ceferzade ve Şirvan Üçlemesi”, *Al-Farabi I. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongre Kitabı*, s. 181-187, Gaziantep.
19. *Müasir Azerbaycan Edebiyyatı I-II* (2007) Bakı: Bakı Universiteti Neşriyyatı,
20. Nebiyev, B. (1977) “Yeri Üreklerdedir”, *Abdulla Şaiq Qoçpolad*, Bakı: Gençlik.
21. Publika (2017) (7 Aprel 2017), “Seyid Hüseyin’in Acı Heyat Hekayeti”, <https://publika.az/projects/1937/194343.html>
22. Salamoğlu T. (2012 A) *Müasir Azerbaycan Edebiyyatı*, Bakı: E. L. Neşriyyat.
23. Salamoğlu T. (2012 B) *En Yeni Azerbaycan Edebiyyatı Meseleleri*, Bakı: Seda Neşriyyatı.
24. Salamoğlu, T. (2016) *Azerbaycan Edebiyyatı: Mübahiseler Heqiqetler*, Bakı: Orxan Neşriyyat,
25. Yıldırım, İ. M. (2004), “Kaynaklar ve Teşekkül Bakımından (1921 Yılına Kadar) Azerbaycan Romanı”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 24, s. 133-144, Erzurum.
26. Yusifli, Vaqif (1984) “Damladan Okeana”, *Hekayeler*, Tertib eden: Elövset Ağalarov, Bakı: Azərneşr.